

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ก่อให้เกิดปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานอันมีลิขสิทธิ์ในหลายๆ ด้าน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณากฎหมายลิขสิทธิ์ที่มีบังคับใช้อยู่เดิม เพื่อให้สามารถครอบคลุมใช้ได้ในระดับสากลไม่ว่าในระดับระหว่างประเทศในอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน สัญญาข้อตกลงทริปส์ หรือของต่างประเทศ เช่น ในสหรัฐอเมริกา

1. บทสรุป

เนื่องจากทรัพย์สินทางปัญญาคือเป็นประเด็นที่สำคัญในการดำเนินธุรกิจในปัจจุบันนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมการบริหารกิจการธุรกิจซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญาแทบทุกกิจการ

ลิขสิทธิ์ถือเป็นหนึ่งในบรรดาทรัพย์สินทางปัญญาเหล่านั้นซึ่งนับว่าเป็นประเด็นสำคัญประการหนึ่ง อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าในอุตสาหกรรม ดังนั้นการดำเนินธุรกิจส่วนใหญ่ในปัจจุบันจึงหันมาให้ความสำคัญกับกฎหมายลิขสิทธิ์อย่างจริงจังมากขึ้น

ตามที่กฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทยได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานจึงมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ทันต่อยุคสมัยเทคโนโลยีต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาอย่างรวดเร็ว ซึ่งกฎหมายลิขสิทธิ์เป็นกฎหมายที่ทำให้ความคุ้มครองการแสดงออกทางความคิดในรูปแบบต่างๆ ในงานภาพยนตร์ เช่น บทภาพยนตร์ ดนตรี ประกอบภาพยนตร์

การที่ประเทศไทยในฐานะประเทศสมาชิกของอนุสัญญากรุงเบอร์ลินได้บัญญัติกฎหมายให้ความคุ้มครองในเรื่องลิขสิทธิ์ โดยได้ให้ความคุ้มครองแก่บุคคลภายในประเทศไทย และจะให้ความคุ้มครองครอบคลุมไปถึงบุคคลภายในประเทศสมาชิกด้วยกันในส่วนของการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศทั้งในฐานะสมาชิกอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน และสัญญาข้อตกลงทริปส์ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับ

ลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ไว้เป็นหลักการเบื้องต้น เพื่อเป็นมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับนำไปใช้ในหลายๆ ประเทศ

กฎหมายลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ของประเทศไทยเป็นกฎหมายที่ใช้เป็นเครื่องมือในการให้ความคุ้มครอง และแก้ไขปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ ในการศึกษาผู้มีเขียนมีความเห็นว่ากฎหมายดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมเพียงพอในการให้นิยามคำศัพท์ของงานภาพยนตร์

ในกรณีเรื่องของเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือผู้ที่จะสามารถได้รับค่าตอบแทนจากการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ ซึ่งบุคคลที่เกี่ยวข้องในงานภาพยนตร์มีหลายฝ่ายไม่ว่าจะเป็นผู้อำนวยการสร้างภาพยนตร์ ผู้กำกับการแสดง ผู้จัดการกองถ่าย ฝ่ายธุรกิจกองถ่าย ฝ่ายเสื้อผ้า ฝ่ายฉาก หรือนักแสดงก็ตาม ในการศึกษาผู้มีเขียนมีความเห็นว่ากฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทยยังไม่ชัดเจนเพียงพอ ซึ่งควรบัญญัติระบุกำหนดถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ของงานอันมีลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ดังที่ในอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ได้กำหนดในเรื่องกรรมสิทธิ์ในลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ให้เป็นเรื่องของกฎหมายภายใต้ของประเทศ ซึ่งผู้สร้างสรรค์เรียกร้องขอให้มีการคุ้มครองที่จะกำหนดตามที่กฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดให้เป็นไปตามหลักทั่วไป โดยผู้สร้างสรรค์เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์

กฎหมายลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1976 ได้บัญญัติเรื่องความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์งานภาพยนตร์ไว้ในมาตรา 201 ซึ่งผู้สร้างสรรค์ย่อมได้รับความคุ้มครองตั้งแต่แรกเริ่มที่สร้างสรรค์นั้นขึ้น และกรณีของผู้สร้างสรรค์ซึ่งสร้างสรรค์งานร่วมกันย่อมเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานนั้นร่วมกันด้วย อย่างไรก็ตามงานที่ทำขึ้นจากการรับจ้าง ในกรณีของงานที่ทำขึ้นจากการรับจ้างจากนายจ้างหรือบุคคลอื่นใดที่เป็นผู้ว่าจ้างให้มีการทำงานนั้นขึ้นมาให้ถือว่าเป็นผู้สร้างสรรค์งานนั้นเว้นแต่จะตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นอย่างชัดแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรและลงลายมือชื่อเอาไว้ ซึ่งงานที่ทำขึ้นจากการรับจ้าง หมายความว่า งานที่ทำขึ้นโดยลูกจ้างภายในขอบเขตของการงานที่จ้างหรืองานที่สั่งให้ทำขึ้นหรือว่าจ้างให้ทำขึ้นเป็นพิเศษสำหรับใช้ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของงานนั้น

ส่วนกรณีการละเมิดลิขสิทธิ์ของงานอันมีลิขสิทธิ์อื่นในงานภาพยนตร์นั้น ในการศึกษาผู้มีเขียนมีความเห็นว่าควรถือได้ว่างานภาพยนตร์เป็นงานลิขสิทธิ์พิเศษที่มีงานลิขสิทธิ์อื่นประกอบอยู่ด้วย ซึ่งไม่อาจถือได้ว่าเป็นงานรวบรวม หรือประกอบเข้ากันตามมาตรา 12 ได้ เนื่องจากงานภาพยนตร์โดยหลักก็คือ ภาพนิ่งที่นำเสนอเรื่องราวต่างๆ ไม่ว่าจะมียิงประกอบด้วยหรือไม่ก็ตาม

ในส่วน of ตัวความคิดนั้นกฎหมายลิขสิทธิ์ของทุกประเทศก็ไม่ได้ให้ความคุ้มครองแก่ตัวความคิดไว้จึงไม่อาจจะกระทำละเมิดลิขสิทธิ์ในตัวความคิดได้ ซึ่งเป็นไปตามหลักการพื้นฐานของกฎหมายลิขสิทธิ์ แต่บทประพันธ์ หรือบทภาพยนตร์นั้นถือว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์งานหนึ่งคือ

งานวรรณกรรม จึงต้องมีการขออนุญาตเจ้าของงานวรรณกรรมก่อนจึงจะนำมาทำเป็นบทภาพยนตร์ เพื่อสร้างงานภาพยนตร์ได้เช่นเดียวกับเพลงประกอบภาพยนตร์ซึ่งถือเป็นงานดนตรีกรรมก็ต้องทำการขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อนจะนำมาใช้ประกอบในงานภาพยนตร์ แต่ถ้าเป็นเพลงที่แต่งขึ้นใหม่เพื่อใช้กับภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ เพลงที่แต่งขึ้น และบทภาพยนตร์ที่เขียนขึ้นสำหรับภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวก็ถือเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ในตัวของมันเองด้วย แต่เจ้าของลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ดังกล่าวก็จะถือว่าเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในบทภาพยนตร์ และเพลงประกอบภาพยนตร์ด้วย เมื่อมีบุคคลใดมาทำการละเมิดต่อบทภาพยนตร์ หรือเพลงประกอบภาพยนตร์ก็จะถือว่าเป็นการกระทำละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์นั้นด้วย เนื่องจากกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทยยังมิได้บัญญัติเป็นข้อยกเว้นไว้เหมือนในงานศิลปกรรมที่นำมาใช้ประกอบในภาพยนตร์

ในงานภาพยนตร์มีขอบเขตสิทธิต่างๆ ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นสิทธิแต่ผู้เดียวในการทำซ้ำ สิทธิแต่ผู้เดียวในการดัดแปลง สิทธิแต่ผู้เดียวในการเผยแพร่ต่อสาธารณชน สิทธิแต่ผู้เดียวในการให้เช่าต้นฉบับ หรือสำเนา งาน สิทธิแต่ผู้เดียวในการให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น สิทธิแต่ผู้เดียวในการอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิ สิทธิแต่ผู้เดียวในการโอนลิขสิทธิ์ให้แก่ผู้อื่น และสิทธิเฉพาะตัวของผู้สร้างสรรค์ หรือกรรมสิทธิ์

กฎหมายลิขสิทธิ์ได้บัญญัติในเรื่องสิทธิในการโอนลิขสิทธิ์ไว้ว่าการโอนลิขสิทธิ์ทางอื่นที่ไม่ใช่ทางมรดกจะต้องมีการทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของทั้งฝ่ายผู้โอนลิขสิทธิ์ และผู้รับโอนลิขสิทธิ์ หากไม่ทำเป็นหนังสือให้ถูกต้องครบถ้วนตามแบบแผนการทำนิติกรรมดังกล่าวก็ถือให้เป็นการโอนสิทธิที่เกิดขึ้นเป็นโมฆะตามประมวลผลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 152

การโอนลิขสิทธิ์ตามมาตรา 17 นี้ จะโอนโดยมีกำหนดระยะเวลา หรือตลอดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ได้ แต่หากสัญญามิได้ระบุกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนให้ถือว่าการโอนนั้นมีอายุ 10 ปี ในกรณีของการโอนตลอดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ถือได้ว่าเป็นการโอนแบบขาดลอยไม่สามารถตกทอดทางมรดกได้

ส่วนใหญ่เจ้าของลิขสิทธิ์จะไม่ค่อยนิยมใช้วิธีการโอนลิขสิทธิ์แก่กันจะเป็นการอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิมากกว่าตามมาตรา 15 (1) (2) หรือ (3) โดยกำหนดเงื่อนไขอย่างไม่เป็นธรรมไม่ได้ การอนุญาตใช้สิทธิตามมาตรา 15 จะไม่จำเป็นต้องทำเป็นหนังสือแต่ในความเป็นจริงแล้วเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะมีการทำหนังสืออย่างชัดเจน และลงลายมือชื่อทั้ง 2 ฝ่าย และยึดถือไว้คนละฉบับ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาโต้แย้งภายหลัง เพราะหากไม่มีการทำหนังสือสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิโดยชัดเจนแล้ว บางกรณีอาจเกิดความเสียหายได้

กรณีของอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ ในการศึกษาผู้เขียนมีความเห็น
ควรว่าสมควรมีการแก้ไข เปลี่ยนแปลงระยะเวลาของการคุ้มครองลิขสิทธิ์งานภาพยนตร์ เพื่อให้เกิด
ความเป็นธรรมแก่ผู้สร้างสรรค์ หรือเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ในประเทศสหรัฐอเมริกา

เนื่องจากการประกอบธุรกิจสร้างภาพยนตร์ก็เป็นที่ยอมรับกันในวงการผู้สร้างภาพยนตร์
ว่า ภาพยนตร์ส่วนใหญ่ที่สร้างในปัจจุบันผู้สร้างต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนไม่น้อยเริ่มตั้งแต่ค่าขอ
อนุญาตใช้ลิขสิทธิ์ในบทประพันธ์จากผู้เขียนบทประพันธ์ ค่าตัวนักแสดง ค่าฟิล์ม ค่าเดินทาง
ค่าอาหาร และที่พักของคณะผู้สร้าง และนักแสดง ค่าเครื่องแต่งตัวนักแสดง ค่าบันทึกเสียงตลอดจน
ค่าภาษีด้วย

2. ข้อเสนอแนะ

ลิขสิทธิ์ถือเป็นทรัพย์สินที่บุคคลทั่วไปควรจะต้องรู้ โดยไม่สามารถอ้างว่าไม่รู้ถึงสิทธินั้น
ได้ หรือแม้แต่เกิดเข้าใจผิดว่าได้รับอนุญาตในการใช้สิทธินั้นแล้วก็ตาม เหล่านี้ไม่สามารถเป็น
ข้ออ้างเพื่อให้พ้นข้อกล่าวหากระทำละเมิดลิขสิทธิ์ได้ ลักษณะของคดีละเมิดลิขสิทธิ์นั้นแตกต่าง
จากคดีละเมิดทั่วๆ ไปคือ เป็นคดีที่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าได้รับความเสียหายจากการละเมิดนั้นหรือไม่
เพราะสิทธิในลิขสิทธิ์ถือเป็นที่ต้องการการคุ้มครองโดยไม่อาจตีราคาเป็นมูลค่าของเงินได้
ดังนั้นเมื่อเจ้าของลิขสิทธิ์ได้ถูกกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์อาจฟ้องร้องได้แม้จะไม่ได้ได้รับความ
เสียหาย หรือมีอาจประเมินค่าความเสียหายได้ก็ตาม

2.1 ในส่วนของนิยามคำศัพท์ซึ่งควรให้นิยามคำศัพท์ที่ครอบคลุมเกินความมากกว่าเดิม
ดังเช่น นิยามคำศัพท์ในกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งได้บัญญัติให้รวมทั้งเสียงที่
ประกอบอยู่ด้วยในงานภาพยนตร์ไม่ว่าจะเป็นเพลงหรือไม่ก็ตาม

ดังนั้นจึงควรบัญญัติระบุให้ครอบคลุมว่า เสียงประกอบภาพยนตร์นั้นหมายถึงเพลงที่ได้
แต่งขึ้นเพื่อใช้ในภาพยนตร์นั้นๆ เท่านั้น ไม่รวมถึงกรณีการนำเพลงประกอบภาพยนตร์ไปจัดทำใน
รูปแบบอื่น เช่น ซีดี หรือเทป เป็นต้น เนื่องมาจากการตีความในหางานเพลงแยกออกจากงาน
ภาพยนตร์ทำให้เจ้าของงานลิขสิทธิ์ในงานเพลง (วรรณกรรม งานสิ่งบันทึกเสียง และสิทธิของ
นักแสดง) มีสิทธิจัดเก็บค่าเผยแพร่งานดังกล่าวจากโรงภาพยนตร์ทุกๆ ครั้งที่มีการฉายภาพยนตร์ได้
ดังนั้นเพลงที่ใช้ประกอบภาพยนตร์จึงควรจะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของงานภาพยนตร์ทำให้เจ้าของ
ลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ดังกล่าวจึงเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานเพลงประกอบภาพยนตร์นั้นด้วย

2.2 ในขั้นตอนการผลิตภาพยนตร์นับเป็นกระบวนการที่ค่อนข้างมีความซับซ้อน และต้องมีการประสานงานกับหลายๆ ฝ่ายความเข้าใจผิด หรือไม่มีความรู้ในกระบวนการทางกฎหมายเกี่ยวกับงานภาพยนตร์ อาจทำให้เจ้าของลิขสิทธิ์ต้องสูญเสียผลประโยชน์มหาศาลจนกระทั่งอาจถึงขั้นสูญเสียชื่อเสียงซึ่งมีอาจประเมินเป็นมูลค่าได้ ดังนั้นจึงเห็นควรให้มีการวางแนวทาง หรือบัญญัติระบุให้ชัดเจนไปว่าบุคคลใดจะถือเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์

2.3 เมื่อหลังจากขั้นตอนการสร้างภาพยนตร์สิ้นสุดลง ผู้สร้างภาพยนตร์ซึ่งเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์จำเป็นต้องจัดการสิทธิในงานภาพยนตร์ของตนเกี่ยวกับการจัดจำหน่าย และการจัดฉายภาพยนตร์ การจัดเก็บเอกสาร เช่น บทภาพยนตร์ในรูปของสัญญาที่มีผลทางกฎหมาย และต้องเก็บรักษาม้วนฟิล์ม และสำเนาภาพยนตร์ไว้เป็นอย่างดี และควรมีการขออนุญาตให้ใช้สิทธิต่องานอันมีลิขสิทธิ์ก่อนนำมาใช้ เพื่อจะไม่เป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่น และส่วนในการที่มีผู้กระทำการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์นั้นผู้เสียหายโดยตรงของงานดังกล่าวควรมีแต่เจ้าของงานภาพยนตร์ซึ่งในเรื่องนี้ควรมีการวางแนวทางไว้ เพื่อเป็นการตีความให้สิทธิแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์แต่เพียงผู้เดียวที่มีสิทธิเรียกร้องได้อย่างเต็มที่ โดยพิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำละเมิดลิขสิทธิ์ว่าเจตนากระทำละเมิดลิขสิทธิ์ในส่วนตัว หรือในงานใดนั่นเองเจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์อื่นไม่ควรจะมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์

2.4 โดยที่สิทธิในการโอนลิขสิทธิ์นั้นกฎหมายลิขสิทธิ์บัญญัติให้ต้องทำเป็นหนังสือ แต่สิทธิในการอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิกฎหมายไม่ได้กำหนดให้ต้องทำเป็นหนังสือ แต่ในความเป็นจริงแล้วเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะมีการทำหนังสืออย่างชัดเจน และลงลายมือชื่อทั้ง 2 ฝ่าย และยึดถือไว้คนละฉบับ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาโต้แย้งภายหลัง เพราะหากไม่มีการทำหนังสือสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิโดยชัดเจนแล้วบางกรณีอาจเกิดความเสียหายได้

ดังนั้นในการศึกษาผู้เขียนมีความเห็นควรว่า ในกรณีที่มีการอนุญาตให้ใช้สิทธิในลิขสิทธิ์ควรต้องมีการบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของทั้งฝ่ายผู้อนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์ และผู้รับอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์ให้ชัดเจนเช่นเดียวกับในกรณีการโอนลิขสิทธิ์

2.5 ส่วนในเรื่องของการกำหนดจำนวนปีแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์นั้นในปัจจุบันในประเทศสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์เป็นระยะเวลาถึง 70 ปีแล้ว ถึงแม้ว่าในอนุสัญญากรุงเบอร์ลินกับสัญญาข้อตกลงทริปส์ได้กำหนดไว้เพียง 50 ปีก็ตาม ในการศึกษาผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรมีการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในระยะเวลาที่ยาวขึ้นเนื่องจากงานอันมีลิขสิทธิ์นั้นกว่าจะสร้างสรรค์ขึ้นมาได้ก็ต้องใช้ระยะเวลา และความพยายาม อุตสาหะของผู้สร้างสรรค์หลากหลายฝ่ายด้วยกัน จึงเห็นควรให้มีการขยายระยะเวลาของการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์นั้นออกไปเป็น 70 ปี หรือมากกว่า 70 ปี เพื่อให้ผู้สร้างสรรค์ได้ใช้

ประโยชน์ของงานอันมีลิขสิทธิ์ของคุณได้อย่างคุ้มค่าเหมาะสมกับความพากเพียรพยายามที่สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์นั้นขึ้นมา

ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า สมควรมีการแก้ไข เปลี่ยนแปลงระยะเวลาของการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้สร้างสรรค์ หรือเจ้าของลิขสิทธิ์มากขึ้น